

Година 4.

София, Априль 1931 г.

Книга 3 (33)

Илюстрация ИЛИНДЕНЪ

Редакторъ: ПЕТЪРЪ МЪРМЕВЪ

ОТ НАРОДНАТА ТЕКА
„СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

Учебното дѣло въ гр. Прилепъ

Въ Прилепъ открай време се е учило по български. Доказателства за това намираме въ житѣ паметници — старцитѣ на 80—90 години, които четатъ и пишатъ по български, както и надписитѣ на манастиритѣ, черквитѣ, гробищата, кждето личи сѣ българско писмо.

Старовремскитѣ училища сж били килийни — изъ манастиритѣ: Трескаецъ, Свети Арангелъ, Чедренския (Мариово) и др., кждето сж се обучавали калугери, попове и дяци. Учебницитѣ сж били: калугери, попове и дяци. Учебницитѣ сж били: Понаустица, псалтирь, апостолъ и евангелие. По-късно се отварятъ частни училища изъ града, кждето сж се учили свещеници или миряни. Такива сж били: Ристе, Коте, Янко, Наумче, Здраве, Аце, Диме Плетварецъ, Аце Смичковъ, Димко Лазевъ, Хаджи Попо и др. Обучавало се по буквената метода. Писването на буквитѣ ставало на пѣсъкъ, пепель или плоча.

Презъ 1842 г. били положени основитѣ на първото общинско (народно) училище въ черковния дворъ, което било свършено въ 1843 година. То бѣ една грамадна сграда. Първитѣ общински учители сж били пакъ нѣкои отъ частнитѣ лица, като Ристе, Коте, Хаджи Попо, Смичковъ и др. Обучението е вече безплатно и пакъ по старата метода — буквената. По-късно почнали да уславятъ добре подготвени учители, като Жинзифовъ, Петъръ Орловъ, Димитъръ Миладиновъ, Григоръ Пърличевъ, К. Шапкаревъ и др. А въ 1858 год. уславятъ известния велешанецъ Юрданъ хаджи Константиновъ — Джинотъ, който реформиралъ значително Прилепското училище. Неговиятъ замѣстникъ В. Кюрдалевъ внесълъ още по-голѣмо подобрене въ учебното дѣло, като създалъ два курса: горенъ и доленъ, и се преподавало българска граматика, свещена история, числителница, земеопи-

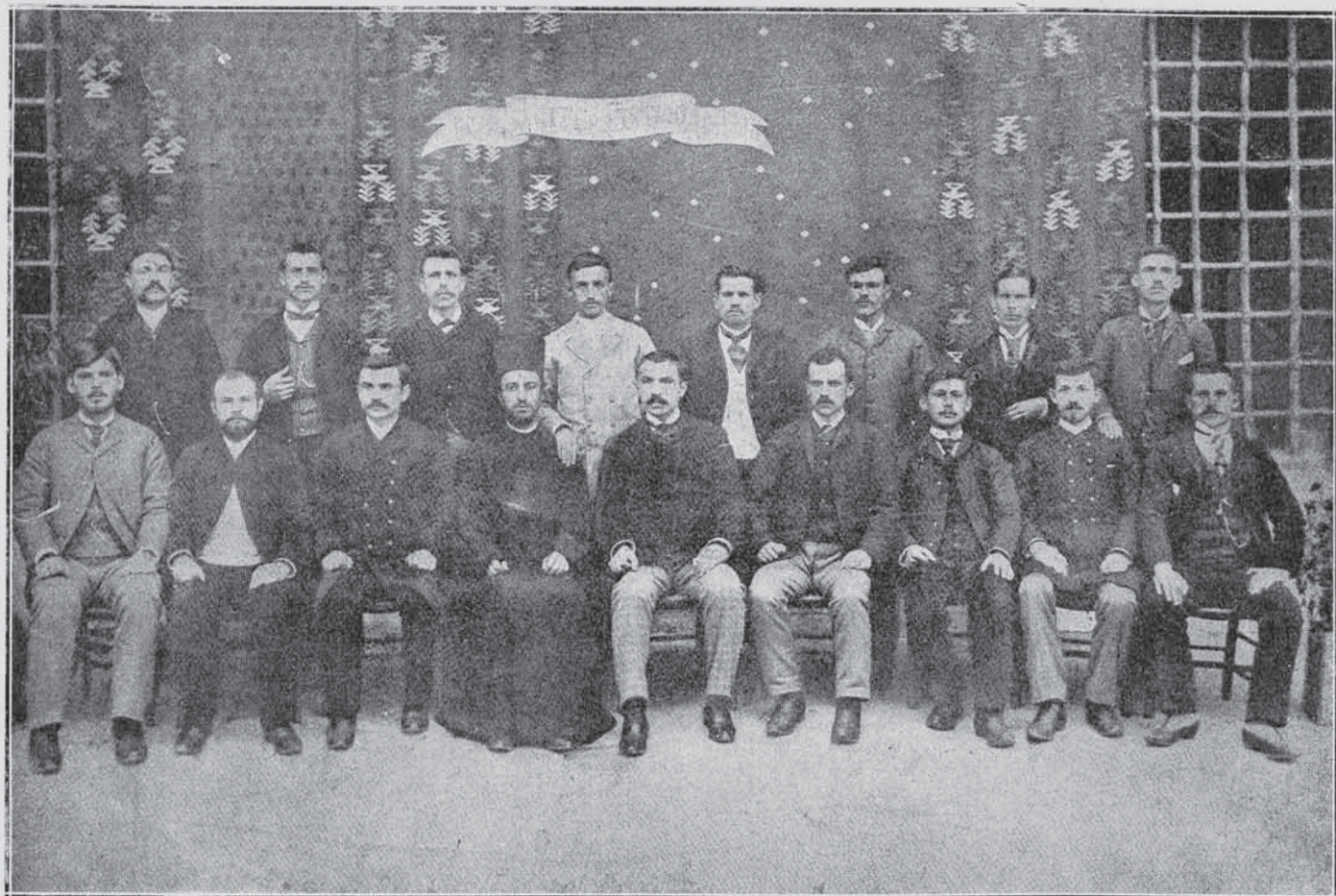
сание и катахизисъ. После идва учителътъ Никола Ганчевъ, който свършилъ Груевата школа въ Пловдивъ. Той учителствувалъ 11 години: отъ 1866 до 1877 — до руско-турската война. Учебнитъ предмети за горния курсъ били: турски езикъ, догматическо богословие, нравоучение, физика, анатомия, география. Обучението въ долния курсъ се водѣло по ланкастерската метода.

Насърчена Прилепската община отъ бързия успѣхъ на училищата, замислюва да направи Прилепското училище разсадникъ за наука и просвѣта въ западна Македония, отгдето да излизатъ подготвени учители за градове и села. За тая цель

Обучаванитъ ученици презъ тая 1874/75 учебна година сж били около 660, съ 10 учителски сили, на които общината плащала 38,520 гроша.

Така учебното дѣло въ Прилепъ се шири и развива до 1881/82 учебна година, когато училищата ставатъ екзархийски съ голѣмъ брой ученици и учители. Презъ 1865 г. прилепчани иматъ и девическо училище, начело съ първата учителка Недѣля Петкова.

Презъ учебната 1892—93 година централното мжко училище брой 16 души учители съ директоръ известния прилепчанецъ Юрданъ Бомболовъ и учители: Антонъ попъ Стоиловъ, Юрданъ

Прилепскитъ учители, въ Централното мжко училище презъ 1892—93 учебна година. Въ първия редъ отлѣво къмъ дѣсно: Антонъ попъ Стоиловъ, Юрданъ Янчулевъ, Спиро Мирчевъ, Свещеникъ Козма Георгиевъ, Д-ръ Юрданъ Бомболовъ (Директорътъ), Пере Тошевъ, Даме Груевъ, Георги Трайчевъ и Никола Смичковъ. Въ втория редъ отлѣво къмъ дѣсно: Юрданъ попъ Константиновъ, Недѣлко Дамяновъ, Илия Тошевъ, Илия Ивановъ, Никола Радославовъ, Константинъ Трифуновъ, Стойче Димевъ и Ангеле Воденичаровъ.

бива назначенъ за учител и директоръ Йосифъ Ковачевъ въ 1874 година съ 130 лири турски и безплатна квартира. Сега още повече се реформира училището. Всѣки учителъ си има отлѣлна класна стая. Учителитъ сж били 8 души. Открило се училище и въ Варошката махала. Набавили пособия и помагала. Въ учебната програма били застъпени предметитъ: аритметика и бугхалтерия, български и славянски езици, геометрия, география, естествена история, физика, българска история, църковна история, катихизисъ, методика за първоначално обучение, турски езикъ, грѣцки езикъ, псалтикия. А въ звукарското училище Ковачевъ пръвъ въвѣлъ звучната метода. После училището станало четирикласно и било първото сръдно учебно заведение, на онова време, въ цѣла Македония.

Янчулевъ (сега лѣкаръ), Спиро Мирчевъ, свещеникъ Козма Георгиевъ (сега свещенослужителъ въ гр. Силистра), Пере Тошевъ, Даме Груевъ, Георги Трайчевъ, Никола Смичковъ (сега свещеникъ въ Прилепъ), Юрданъ попъ Константиновъ, Недѣлко Дамяновъ, Илия хаджи Тошевъ, Илия Ивановъ, Никола Радославовъ, Констандинъ Трифуновъ, Стойче Димовъ и Ангеле Воденичаровъ.

Презъ 1884/85 учебна година въ Прилепъ се откри и свещеническо училище, което поради интриги на патриаршията се премѣсти въ Одринъ. Презъ 1903—904 учебна година се откри стопанско девическо училище. Презъ 1908 г. се отвори и друго махаленско училище „Отецъ Паисий“, а покъсно се откри махаленско училище и на „Ридъ“. Така развивайки се учебното дѣло въ При-

лепъ, Балканската война завари 6 мъжки и девически училища въ града, съ 37 паралелки, 18 учители, 22 учителки, 1183 ученици, 989 ученички — общо 40 учителски сили и 2172 учеци се.

Докрая на Балканската война презъ Прилепскитѣ училища бѣха минали: 4 народни представители, 8 публицисти, 5 живописци и композитори,

10 директори и училищни инспектори, 25 магистрати, сѣдии и адвокати, 10 по-висши чиновници по администрацията, 8 лѣкари, 4 инженери, 1 генералъ, 3 полковници, 4 подполковници, 2 капитани, 12 поручици, 14 подпоручици и повече отъ 200 души учители и попове и 1 митрополитъ.

Георги Трайчевъ.